

Ishaj vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravniki prostori:
2657 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XXII. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1919. CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 6. FEBRUARJA (FEB. 6), 1936 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 26

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Italija razglasa nove grožnje ekonomskim sankcijam Lige

Vrhovni fašistični svet svari pred posledicami bojkotne akcije. Abesinska vlada naznanila veliko zmago na južni fronti. Italijanske čete so se morale umakniti po bitki, v kateri je padlo 1700 fašističnih miličnikov. Velika Britanija oborožuje Grčijo

Rim, 5. febr. — Italija je večeraj preko fašističnega vrhovnega sveta napovedala boj državam, ki so se izrekle za poostreitev bojkotne akcije, da tako ustavijo Mussolinijevo vojno v Afriki.

Na seji fašističnega sveta je bil sprejet nov bojni program, toda detajli tega programa niso bili objavljeni. S tem v zvezi so opazovalci situacije ponovno opozorili svet na nedavno Mussolinijevo izjavo v listu "Popolo d'Italia", v kateri je poudaril, "da sankcije pomenijo blokado, ki bo končno rezultirala v svetovni vojni."

Seja vrhovnega fašističnega sveta, ki je trajala nad dve uri, se je vršila po sestanku članov obrambne komisije. Ti so izjavili, da je Italija pravilno postopala, ko je odklonila franco-angelski predlog glede končanja sovražnosti v vzhodni Afriki.

Uradni komunikacije, ki je bil objavljen po seji fašističnega sveta, omenja nedavne zmage v Afriki kot prominentne in odločilne faktorje v nadaljnjem razvoju situacije.

Fašistični svet je razpravljal tudi o notranjem položaju in poudaril odločnost italijanskega ljudstva, ki jo kaže po treh mesecih ekonomske obteženosti. Diktator Mussolini je imel dolg govor pred člani fašističnega sveta, nakar je finančni minister predložil naslednjo resolucijo, ki je bila soglasno odobrena:

"Vrhovni fašistični svet je po prešetanju problema zunanje trgovine v skladu s fašističnimi doktrinami v obstoječih okoliščinah videl potrebo vladnega reguliranja te trgovine v interesu italijanskega naroda in se je odločil za direktno kontrolo v smislu načel stanovske države."

Addis Ababa, 5. febr. — Nepotrjeno poročilo, ki je bilo tukaj objavljeno, javlja veliko zmago abesinskih čet na južni fronti. 700 Italijanov je padlo v bitki, ki je sledila prodiranju fašistične armade proti Addis Ababi. Motorizirane kolone fašistične milice so bile vržene nazaj in abesinska armada pod poveljstvom Dedjazmaha Marada, guvernerja province Bale, je po bitki zaslegla 70 italijanskih strojnih, tri topove in veliko zalogo živil in municije.

Abesinska vlada je objavila komunikacije, v katerem pravi, da suženstvo cvete v italijanski kolonijama Eritreji in Trimitaniji, zaeno pa zanikuje italijanska poročila o velikih smagah na južni fronti.

Atene, 5. febr. — Tu je bilo naznanjeno, da bo Velika Britanija poslala vojaške letalce in veliko število letal na Grško, če bo izbruhnila vojna kot posledica pogodbe med Anglijo in Grčijo, ki je bila sklenjena kmalu potem, ko je kralj Jurij zasedel grški prestol. Sirijo se tudi govori, da bodo londonski bankirji, ki so sodelovali v kampanji za restavriranje moarhiije na Grškem, dali veliko vojno posojilo Grčiji, toda te govornice še niso bile potrjene.

27 milijonov prebivalcev v Združ. državah

Washington, D. C. — Biro za ljudsko štetje je te dni poročal, da je bilo na temelju domnevanja 127,521,000 prebivalcev v

Domače vesti

Sola za brezposelne

Chicago. — Relifna administracija je organizirala šolske tečaje za brezposelne in druge delavce, ki se hočejo predvsem vaditi v angleščini. Med nastavljenimi učitelji je tudi naš znan Simon Trojar, ki bo poučeval angleščino in ameriško zgodovino. Za te učne tečaje, ki nič ne stanejo, se lahko vsakdo prihlasi. Glede prostorov in učnih ur bo od časa do časa naznanjeno v naših listih.

Slovenski grob na Dunaju

Cleveland. — Br. Ludvik Medvešek, dolgoletni tajnik društva Naprej št. 5 SNPJ, je zadnje dni prejel žalostno novico, da je na Dunaju v Avstriji umrla njegova draga mati Margareta Medvešek v lepi starosti 84 let. Pokojnica je živila na Dunaju 20 let in sicer pri svoji hčeri Berti Zepke. Na Dunaju zapušta še eno hčer Fany Cerny ter vnuki njo Ivico omoženo Latzin. V Jugoslaviji zapušta sina Alberta, odvetniškega pisarnovodjo v Celju na Štajerskem, drugega sina pa v Clevelandu.

Nadaljnje podrobnosti o umrlem rojaku

Roundup, Mont. — Pokojni Louis Vidic, ki je bil 1. t. m. ubit v premogovniku Roundup Coal Co. No. 3, je bil doma iz Rečja pri Grosupljem na Dolenjskem. Poleg žene, dveh sinov in dveh hčer zapušta tudi tri sestre, in sicer eno v Hamiltonu, Mont., drugo v Portlandu, Ore., in tretjo v starem kraju. Bil je član društva 700 SNPJ.

Velika nesreča rojaka(?) v Kanadi

Lemberg, Sask. — Joseph Jošt, farmer, je 3. februarja zgorel s svojimi petimi otroki vred v svoji farmaki hiši, katero je uničil ogenj. Šesti otrok, hčerka, je edini od družine ostal živ, ko je skočil iz goreče hiše in v silnem mrazu pod ničlo tekel bos po snegu in ledu k sosedom po pomoč, katera je pa bila prepozna.

Nov grob v starem kraju

West Allis, Wis. — Josephine Krivitz, žena tukajšnjega pionirja Fr. Krivitz, je prešla žalostno vest, da je 8. januarja v Kostanjevici na Dolenjskem umrl njen oče Jozef Suban v starosti 80 let. Pokojnik je bil vdovec in zapušta v Ameriki dva sinova, in sicer znanega slovenskega cvetličarja Louisa Subana v Milwaukeeju in njegovega brata Joe Subana ter dve hčeri, Josephine Krivic in Ella Foster, v starem kraju pa dva sinova in dve hčeri.

Italijanske intrige izzvale protest

Francija obdolžila fašiste, da podpirajo revolto v Siriji

Pariz, 5. febr. — Francoska vlada je naslovila odločen protest Italiji, v katerem žigosa fašistične intrige v Siriji, ki so odgovorne za revolto v tej deželi, nad katero ima Francija mandat.

Protest je bil poslan po konferenci med Chambrunom, francoskim poslanikom v Rimu, in F. Suvichem, italijanskim podministrrom za zunanje zadeve, v smislu instrukcij, ki jih je Chambrun prejel od francoskega zunanjega ministra Flandina. Francoski poslanik je za eno opozoril italijanskega državnika na politično agitacijo dijakov v latinski četrti Pariza, ki je tudi posledica Mussolinijeve propagande.

Francoski protest je v prvi vrsti naperjen proti aktivnostim italijanske radiopostaje v Bariju, ki dnevno razširja revolucionarno propagando in podžiga prebivalstvo v Siriji, naj se iznebi jarma francoskega imperializma. Ta propaganda, naglašala francoska vlada, je v glavnem odgovorna za krvave vstaje v Damasku in Alepiju.

Nacionalisti v Siriji, ki imajo podporo pri Mussolinijevih fašističnih agentih, zahtevajo sklicanje parlamenta in vzpostavitev ustave iz l. 1928, da bo Sirija postala neodvisna republika. Dalje zahtevajo preklic koncesij, ki so bile podeljene zunanjim industrijskim interesom, svobodo tiska in zborovanja ter osvoboditev političnih jetnikov, ki so bili vrženi v ječo.

Velika armada še vedno na relifni listi

Washington, D. C. — Harry L. Hopkins, načelnik federalne relifne administracije, je na konferenci s senatorji izjavil, da je še vedno velika armada brezposelnih odvisna od federalne podpore. Največje število — 20,000,000 — je bilo doseženo v januarju preteklega leta, toda breme se ni dosti zmanjšalo v zadnjih mesecih. Za okrog milijon 'neuposljivih' družinskih glavarjev sedaj skrbe države in okrajne vlade. Po Hopkinsovi izjavi bo morala federalna vlada potrošiti nad dve milijardi dolarjev za oskrbo brezposelnih v prihodnjem fiskalnem letu.

Debata o townsendizmu v javni knjižnici

Chicago. — V Tomanovi podružnici čikaške javne knjižnice, ogel 27. ulice in Crawford ave., bo 7. februarja ob 8:15 zve-

KAPITALISTI NAPovedali VOJNO ROOSEVELTU

Obramba federalne ustave bojno geslo

NAZAJ V HOOVROVE CASE!

New York. — Na nedavnem zborovanju Zveze ameriških tovarnarjev so govorniki silovito napadali Rooseveltove reforme, smešili zakon obnove, farmaki zakon AAA in poveljevali federalno vrhovno sodišče, ki ju je ubilo. Zahtevali so ucinjenje Guffeyjevega zakona, federalne kontrole produkcije premoga in Wagnerjevega delavskega razsodišča. Pred zaključkom konvencije so napovedali odprto vojno Rooseveltovi administraciji.

Krog sovražnikov "newdeal-skih" reform so je od tistega časa povečal. Ameriška trgovska zbornica, Zveza ameriških bankirjev in Ameriška odvetniška zbornica so sedaj v ofenzivi. Ameriška lige svobode, ki ji nadelujejo Raskob, Smith, Davis in člani Du Pontove municijske dinastije, se je spustila v boj pod pretvezo obrambe federalne ustave, ki jo hočejo raztrgati Rooseveltovi "komunisti".

Namesto da bi bil velebiznis hvaležen Rooseveltu, ki ga je rešil, ko se je nahajal na robu poloma, ga sedaj napada. On vodi boj proti milijonom delavcem in farmerjem, ki so revoltirali l. 1932 proti nadvladi Wall streeta in mednarodnim bankirjem. Velebiznis sili nazaj v dobo Hoovrove administracije, ko se ni nihče vmešaval v njegove aktivnosti, ko je moral finančni magnat Morgan plačevati dohodninski davek Veliki Britaniji, a niti centa Ameriki. To je bila doba razlaščenja farmerjev in ko so milijoni brezposelnih tavali brezupno po ulicah ameriških mest.

Zamorški kongres v Chicagu

Chicago. — Dostojne mezde in odprava diskriminacij, da bodo lahko zamorci postali člani delavskih unij, bodo poleg drugih vprašanj na rešetu splošnega zamorskega kongresa, ki bo otvoril svoje zborovanje v tem mestu 14. februarja, na obletnico rojstva Fredericka Douglassa, ki se je boril za odpravo suženstva pred civilno vojno. Vse zamorske organizacije in nekatere druge bodo zastopane na tem zborovanju.

Čer razprava o Townsendovem pokojninskem načrtu. Debatirala bosta James O. Monroe za načrt in Harry Yaris proti načrtu. Vstop je vsakemu prost.

Nacijski 'firer' v Švici ustreljen

Ubil ga je židovski dijak iz Jugoslavije

Davos, Švica, 5. febr. — Wilhelm Gustloff, 41-letni bojeviti vodja nemških naciev v Švici, je bil večeraj ustreljen v svojem stanovanju. David Frankfurter, židovski medicinski študent, o katerem pravijo, da je iz Jugoslavije, je prišel v Gustloffovo stanovanje in izstrelil vanj pet krogel iz revolverja. Bil je na mestu mrtev. Djak je star 26 let.

Frankfurter je takoj po umoru pobegnil, toda kasneje se je sam prijavil policiji in povedal, da je prišel v Davos iz Berna nalašč zato, da ubije Gustloffa iz maščevanja, ker naciji v Nemčiji terorizirajo in ubijajo žide.

Gustloff, intelektualce in doma iz Mecklenburga, je prišel v Švico leta 1929 in začel organizirati nacije med švicarskimi Nemci. Bil je zelo agresiven in zadnja leta je izval več incidentov. Antifašisti v Švici so neprenehoma zahtevali, naj ga švicarska vlada deportira, a brez uspeha.

Berlin, 5. febr. — Nacijski tisk v Nemčiji je silno razkačen zaradi umora Wilhelma Gustloffa in zahteva od Švice eksemplarno kazen za morilca. Pričakuje se novo persekutiranje židov v Nemčiji. Hitler je osebno brzojavil sožalje vdovi ustreljenega "firerja" v Švici.

Hoffman si je nauptil težko nalogo

Umor Lindberghovega otroka še vedno misterij

Trenton, N. J., 5. febr. — Po štirih letih ugrabljenja in umora Lindberghovega otroka še niso pojasnjene vse okoliščine zločina, čeprav je bil Bruno Richard Hauptmann spoznan za krivega in obsojen v smrt na električnem stolu kot morilec otroka.

Izgleda, da bo ostal zločin nepojasnjen, ako ne bo državna policija, ki je na ukaz guvernerja Hoffmana obnovila preiskavo, odkrila nove evidence ali pa dobila izjavo od Hauptmanna v zadnjem momentu, ko bo stal v senci električnega stola, da je imel pomagачe.

Governer Hoffman hoče rešiti zagonetko, a nima posebnih uspehov, ker mu povsod stavijo velikanse ovire. Generalni državni pravdnik, ki je vodil prsekucijo proti Hauptmannu, načelnik državne policije in druge avtoritete, nečejo nuditi guvernerju kooperacije.

Glavno vprašanje je, ali je imel Hauptmann pomagачe. Governer je prepričan, da Hauptmann sam ni mogel izvršiti zločina. Guvernerjev zaupnik je detektiv Ellis Parker v Burlingtonu, ki je prepričan, da Hauptmann ni umoril otroka, pač pa je imel zveze z ugrabitelji, ki so mu tudi izročili odkupninski denar.

Dubinsky zagovarja industrijski unionizem

New York. — David Dubinsky, predsednik International Ladies' Garment Workers unije, je izjavil, da vsaka unija, včlanjena v Ameriški delavski federaciji, sme agitirati za industrijski unionizem in nihče ji ne more zanikati te pravice. Dubinsky je član eksekutive ADF, ki je na svoji seji v Miamiu, Fla., zahtevala razpust Odbora za industrijsko organiziranje delavcev, ki ga tvorijo predsedniki o-amih mednarodnih unij. On je bil edini med člani eksekutive, ki je glasoval proti odloku glede razpustitve omenjenega odbora.

RUDARSKA UNIJA BO VZTRAJALA V SVOJEM BOJU

Vprašanje delavske stranke potianjeno v ozadje

RADIJSKA KAMPANJA

Washington, D. C. — (FP) — "Cimprej pretrgamo stike s Ameriško delavsko federacijo, tem bolje bo za nas," je dejal Phillip Murray, podpredsednik rudarske unije UMWA, na konvenciji te organizacije in delegatje so mu navdušeno aplavdirali.

"Ta korak je potreben," je nadaljeval Murray, "ker je eksekutiva ADF na svoji seji v Miamiu, Fla., odločno povedala, da ne bo sodelovala z nami v kampanji, da se organizira delavce v industrijskih masne produkcije v industrijskih unijah in je tudi obsodila predsednike o-amih mednarodnih unij, ki tvorijo odbor za industrijsko organiziranje delavcev."

Namignjeno je bilo, da bodo člani teh mednarodnih unij prenehali plačevati prispevke federaciji, če ne bo preklicala svojega odloka glede razpustitve odbora za industrijsko organiziranje delavcev. To bi bil prelom s federacijo, ki avtomatično izključi vsako unijo, ki ne prispeva svojega deleža v blagajno ADF.

Delegatje so soglasno odobrili priporočilo konvencijskega odseka, da unija financira kampanjo po radiu. Predsednik Lewis naj pojasni ameriškim delavcem načela industrijskega unionizma, zaradi katerih je prišlo do spora med voditelji Ameriške delavske federacije in zagovorniki industrijskih unij. Člani odbora so naglasili, da je vprašanje industrijskega unionizma vitalnega pomena za ameriško delavstvo in izrekli obžalovanje, "ker ga Ameriška delavska federacija kot takega ne priznati."

Vprašanje sodelovanja rudarske unije pri organiziranju delavske stranke je bilo položeno na polico, odobreno pa je bilo poročilo izvršnih uradnikov unije, v katerem so hvalili Rooseveltovo administracijo. To je dalo povod govornikom, da bodo Lewis in drugi uradniki rudarske unije aktivno podpirali Roosevelta v predsedniški kampanji. V zadnji kampanji je Lewis agitiral za ponovno izvolitev Hoovra.

Policijski načelnik obtožen umora

Vodja drhalske grupe izvršil samomor

Tampa, Fla. — (FP) — Veleporota je obtožila bivšega policijskega načelnika R. G. Tittswortha sodelovanja z drhaljo, ki je umorila Joseph Shoemakerja in silovito pretepla dva druga voditelja brezposelnih delavcev. Poleg Tittswortha je bilo še prej obtoženih umora večje število drhal, prominentnih trgovcev in klanovcev, ki so zadnje mesce terorizirali delavske voditelje in prebivalstvo.

Samomor Roberta P. Fariasa, vodje drhalske skupine, je ustvaril novo senzacijo. Farias je imel ozke stike s Tittsworthom in drugimi mestnimi uradniki in tu sedaj kroji govorice, da ni izvršil samomora, temveč so ga umorili njegovi bivši zavezniki, ker so se bali, da jih bo izdal. Fariassova vдова trdi, da njen mož ni izvršil samomora, temveč je postal žrtev zarote, ki so jo skovali klanovci. Ti so se ga iznebili, da ga ni izdal tistih oseb v visokih političnih krogih, ki so odgovorne za žrtve strahovlade v Tampu.

"Father" James Cox (drugi od leve strani) iz Pittsburgha, Pa., je nedavno naznanil, da bo podpiral Townsendov penzijski načrt.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Slovenska družba (izven države) in Kanada
\$5.00 na leto, \$1.50 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago
in Cincin \$7.50 na leto, \$1.75 za pol leta; za inozemstvo
\$2.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$5.00 per year, Chicago and Cincin \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Člani so lahko tudi člani v tujini. — Šolski dopisil in sponzorirani
glasniki se ne vrstijo. — Šolski dopisil in sponzorirani
glasniki, ki so vrstili, morajo biti vrstili v slovenski
jezik, če je pridobil postalo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communica-
tions and editorial articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Member of the Federated Press

Glasovi iz nasebin

Zanimive beležke

Ameriški družinski koledar
Cicero, Ill. — Letna knjiga, ki jo izdaja Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicagu pod imenom Ameriški družinski koledar, se je tudi letos v Cicero in bližnjem Berwynu precej dobro razpečala. Zakaj pa tudi ne? Saj imamo med nami v Cicero in Berwynu kar dva sodelavca, ki vanjo vsako leto nekaj prispevata.

Lepa in zelo pomenljiva je naslova pesem Katke Zupančičeve — "Kaj smo?" To ni stvar, ki se prebere in nato pozabi, temveč je treba, da se vedno znova prečita, lepo, počasi, beseda za besedo, potem šele dobiš pravi pomen te pesmi. Prav zaključuje, ko pravi, da "Odrešenje je v nas samih!" Velika večina delavstva se preveč zanaša na druge odrešitelje. Tudi povest "Srečanje" nam lepo pripoveduje, da človek tako rekoč sam vse to doživlja.

V črtici "Človek brez poklica" nam Tone Slabe lepo opisuje sodobno življenje. Njegov konec se mi prav nič ne dopade, ko pusti siromaka tako samega na široki cesti. Vaj malo upanja bi mu moral dati za pot, ker brez upanja ni življenja nič vredno. Upam, da bo v prihodnjem koledarju imel kaj daljšega in da bo tudi on imel več upanja v boljo bodočnost. Kajti ako tega sam nima, ga tudi drugim ne more dati.

Vsak prispevek v koledarju je zelo pomenljiv. Pesem "Mir" izpod peresa Ane P. Krasne. Koliko bridke resnice je v tem, o tem se lahko vsak sam prepriča, ako premlisi razmere, v katerih ubogi ljudje živijo. Je res vredna, da se ta pesem večkrat znova prečita. Ivana Jonteja "Krik iz noči" je resnična slika iz življenja. To se pač dogaja vsepovsod, ker pod sedanjim sistemom ni drugače mogoče. Žrtve vsepovsod! "Manibus date lilia plenis," prispevek Iv. Vuka. To je zares duševni užitek. In njegov "Odlomek iz idle," kakor razvidim iz tega, se je naš pisatelj zelo gledal v črne oči Teje-Kriste, kar v lepem gorskem kraju ni nič čudnega. Srečni ljudje, ki se lahko naučijo naravne lepote, posebno v gorskih krajih.

V koledarju se nam tudi pokaže slika, kako se nemški delavci borijo proti fašizmu, v članku "Rdeči lepaki," spisal Peter Sloth—I. V. V tem mi delavci šele lahko spoznamo, kaj se pravi boriti, ko ti je ječa, pretepanje, stradanje in smrt vedno za petami. In vendar se vsega tega ne ustrašijo, temveč se borijo naprej. To je bolj! To je pogum! Marsikateri naših sodrugov, če gre po šestkrat na leto na klubovo sejo, se udeležijo par priredb, pa že misli, kako strašno se bori in žrtvuje. "Ja, toliko se borimo, pa nikamor ne pridemo." Ko je treba kakke letake razdati, se pa silijo: "Al' bodo že drugi?" Torej sodrug, učimo se od delavcev, ki so pod peto fašizma, pa še vseeno niso obupali in se pod smrtno nevarnostjo borijo naprej za boljšo človeško družbo, za socializem!

Zelo zanimiv je spis Angela Cerkevnik "Antisemitizem". V tem lahko sprevidite, da preganjanje ali celo uničenje Judov še ne pomeni boljših gospodarskih razmer. Kajti v trgovini ni razlike, naj bo Jud ali katoličan, oba delata za dobiček. Citateljem se priporoča, da čitajo članek o poglavju iz ameriške industrijske zgodovine, ki ga je napisal Tone Garden. Iz tega članka lahko razvidite, da so republikanci kakor demokratje enako odgovorni za krize in mizerijo. Frank Zaitz, urednik Proletarca, je napisal opis o državi mormoncev. Tam morajo biti res lepi kraji. Čudim se, da je mogel "ta mali človek" toliko prestat. Ni čuda, da je pri Proletarcu tako vztrajen ter da nam pripomore do take dobre letne knjige. Kot delavec ima pač dobre skušnje.

Hudo borbo za obstanek imajo slovenski delavci v Kanadi, kakor opisuje V. F. Ručigaj. Ivan Molek je napisal potopis o šestih dneh v kansaški državi. Žal mi je, da mu je dež nagajal, drugače bi bil njegov opis še bolj zanimiv. Dalje imate v koledarju še mnogo drugih zanimivih črtic in povesti naših ameriških

in starokrajških sodelavcev, končno pa podatke o jugoslovanskih podpornih organizacijah. To delo je dalo uredniku gotovo mnogo truda, a stvar ima tudi trajno vrednost. Ni mogoče, da bi vae, kar je v koledarju, omejnjal, je pa vsak prispevek tako zanimiv, da je vreden, da se prečita.

Predno je koledar izšel, se je Tone Putz navduševal, da se ga mora v Cicero in Berwynu razpečati najmanj 100 komadov. Vedel sem, da v sedanjih razmerah to ni mogoče, vendar sta sodrug John Thaler in Tone Putz razpečala večje število. Podala sta se v bolj oddaljene kraje. Thaler je dal svoj samoder brezplačno na razpolago. Podpisani je hodil peš in se je omejil na bližnjo okolico. Tudi s. Jože Turpin in njegova soproga Kristina sta jih razpečala večje število. Menim, da smo v teh dveh nasebinah skupno razpečali okrog 60 izvodov. Zanimivo bi bilo, če bi upravniki Proletarca izdelali in objavili seznam po nasebinah, koliko se jih v kateri razpeča.

To pa ni prijetna stvar, razpečevanje. Marsikatera pot je brezuspešna, posebno sedaj, ko so "ta mladi". Imaš slovensko ime, greš v hišo, pa ti povedo, da ne znajo slovenski čitati. In takih primer bo vedno več; temu ni pomoči. Naš čas je pač odmerjen. Pa dokler ga imamo, uživajmo to lepo življenje, ki nam ga nudijo naši slovenski sodelavci v Ameriškem koledarju. Vzem onim v Cicero in Berwynu, ki so nam bli na roko; iskrena hvala. Želim, da to knjigo tudi drugi pripravijo. Ako jo želite, nastavite pismo na Proletarca, 2301 S. Lawndale ave. Stane 75c. Samo slike v tem koledarju so vredne tega denarja. Ako smo pri razpečevanju koga izpustili, naj nam ne zameri, kajti namenoma tega nismo storili. Obrnite se na označeni naslov, pa ga boste gotovo dobili.

Frank Podlipcec, 449.

"Dva potepuha" v Waukeganu

(Dalje iz tednika)
Druge dejanje. Zdravilišče. Tu vidimo, kako se potepuha spretno sučeta okoli bolnikov, katerih je "več ko bolh". Prvi, ki je bil tako srečen, da je našel ta dva "velika znanstvenika", doktorja medicine, je bil Kos. On ima velik trebuh, ki mu je jako nadležno. Povsod je že bil, a nikjer mu niso mogli pomagati. Tu, v tej "kliniki" mu "visoki profesor" Kapodikomuni stavi razna vprašanja, "ako gre od njega in koliko, kaj je in koliko, če ga muči sapa" itd. Pa kaj bi to! Saj veste, kako je pri zdravnikih. Najprej je diagnoza, potem — so pa zdravila. Po par minutah je bila operacija uspešno izvršena — v največje zadovoljstvo pacienta.

Jurče prinese zdraviti kokaš in tudi sam pravi, da ima "smolo pri puncah", ker ga nobena nemara za "šoceljna", pa išče pomoči, ki jo tudi dobi. (Jako priporočljivo za fante, ki bi radi imeli dekleta in se ženili, pa iz kršnegakoli vzroka dekleta ne marajo zanje, da pridejo to igro pogledat). Tudi Jera Koruzova se pride potezit, da jo po trebuhu "šraufa". Ko ji doktor da navodila, kako se naj zdravi, mu ona odločno ugovarja, da se ne bo tako ravnila kot ji zapoveduje in ga sune s pestjo po zobeh, da mu polovico zob izbije. (Opomba pisca: Za one, ki se ne pokoravajo zdravniškimi nasvetom, je najboljše, da ostanejo doma.)

Neka mlada punca ima srečo

bolečine. In tu se izkažeta, da znata tudi te vrste bolezni zdraviti. Nekdo hoče imeti velika prasa, in profesorja znanstvenika, vredna svojega imena, akoravno ju čaka težka operacija, jo vseeno uspešno izvršita, zavedajoč se, da kdor se hoče ženiti, mora imeti močna prasa. No, njihov pacient se hoče oženiti in baš zato mu nalašč ustrežeta.

Navsezadnje ju policaj Kéber izvoha in bi bila najbrž tudi onadva "operirana" po največji metodi, da se nista na pretkan način rešila. Se preden pa zapustita zdravniški stan, obesita policaja na vrvi, tako da binglja visoko v zraku. Potepuha jo pobričeta, policaj pa prosi rešitve in preklinja, "da se kar stene rušijo."

Gledalci bodo imeli priliko videti marsikaj, česar še niso videli v svojem življenju; če prej umrjete, se boste še po smrti ke-sall. Ako ne bi nič drugega videli, ampak samo to, kako se "po novi metodi" zobe ruje, je vredno, da plača vsak normalno razvit človek — en dolar. Toda mi smo naredili zmerno ceno — 35c v predprodaji in pri blagajni samo 50c — ter tako omogočili vsemu slovenskemu življu v Waukeganu in Nô. Chicagu do pravega duševnega užitka.

Kar je tu navedenega, je le troha tistega, kar se bo godilo na dan uprizoritve. Nič odveč ne bo, če vam omenimo še to, da se opakšite z močnim jermenom, da kdo ne poče od smeha. V vsakem slučaju bosta tudi naša "zdravniška" na razpolago. (Toda bilo bi to jako neprijetno za vas in za nas.) Priporočljivo je tudi, da prinesete s seboj poseben robec za brisanje oči.

Zdaj vam pa kličemo: Na svidenje v SND dne 16. februarja popoldne točno ob 3. uri! Več informacij boste dobili pri blagajni. Vstopnice v predprodaji lahko kupite pri Johnu Artaču, tajniku društva Sloga SNPJ, pri tajnici ženskega društva 119 SNPJ Antoniji Bezek, pri Ignacu Jerebu, v Zadrudni prodajalni, pri M. Judniču in v pivnici SND. Nadalje se dobe pri posameznih igralcih in pri članih dramskega odseka. **Martin Judnich.**

Posizmi na farmah

Willard, Wis. — Ker farmarji v zimskem času nismo preveč zaposleni z delom na farmi, kakor smo na primer na pomlad, poleti in jeseni, zato sedaj bolj pridno krmimo živino in opravljamo razna druga dela, ki so v zvezi s tem. Zato nam tudi ostaja dovolj prostega časa za čitanje in vsakdo si lahko privoščiti to razvedrilo in poduk, če le hoče in če se kolikšak zanima za čitanje dobrega časopisa. Prosveta in Proletarc sta za marsikoga dala in vtila živo zanimanje za koristno čtivo, ker stojita na delavskem stališču in ker s tega stališča pišeta.

Nahajamo se v času gospodarske krize, ki gre že v sedmo leto. Kljub vsem naporom, da se ji zlozi hrbtenica, je še vedno pokonci. Čitamo o ekonomskih in socialnih problemih, tatvinah, ropih, umorih, samomorih, svetovnih imperialističnih in militarističnih intrigah. Vse to je posledica kapitalističnega sistema, katerega pa bo nadomestil sistem, ki bo služil splošnemu blagostanju človeške družbe. Za dosego tega sistema pa se morajo združiti vsi delavci in farmarji. Čimprej si podamo roke, tem hitrejša bo zmaga.

Tudi nas na Willardu je objel hud val mraza, katerega pa še dokaj lahko prenašamo — pri gorki koči, za katero nam ne manjka potrebno municije. Za 25. jan. je odbor SND sklical se-

Julius Hochman, podpredsednik Int. Ladies Garment Workers unije.

jo, ki pa se valed prepričile udeležbe delničarjev ni vrčila. Zato je odbor sklical drugo sejo za 8. feb. ob 1. popoldne. Apeliram na delničarje, da se te seje udeležijo v obilnem številu. Ker je Dom last delničarjev, je pač naša dolžnost, da se zanj zanimamo. Noben izgovor naj ne velja. Torej na svidenje 8. feb. popoldne v SND!

Frank Shiltz, 198.

Vabilo na koncert

Cleveland, O. — Slovenski delavski pevski zbor "Sloga" priredi svoj drugi koncert v nedeljo dne 9. feb. v Knausovi dvorani, 6131 St. Clair ave., vhod z 62. ceste, začetek točno ob 3.30 popoldne. Na tem koncertu bosta sodelovala tudi pevska zbornica "Zarja" in "Delavec" iz Newburgha. Uljudno vabimo cenjeno občinstvo, da poseti ta koncert v čim večjem številu tako, da bomo tudi v bodoče širili in gojili delavsko pesem, dramo itd. Na programu bo več drugih točk, umetni ples in drugo.

Naš pevski zbor se je odzval vsem, ki so ga povabili, tako se bo tudi v bodoče, ako bomo dobili podporo na naših koncertih in prireditvah gmotno in moralno. Brez financ se ne more gojiti nobena kultura, ako je ne podpirajo naši somišljeniki in prijatelji petja in kulture. Zato vabimo cenjeno občinstvo, da poseti naš koncert v velikem številu, da bomo šli z duhom časa naprej po začrtani poti.

Sežite po vstopnicah, ki se dobe pri prvih in pevkah, ter stanajo le 25 centov, pri vratih pa 35 centov, samo za ples pa 25 centov. Po programu se bo servirala okusna večerja in po večerji bo ples, za katerega bo igral Zorčev trio.

Torej ne pozabite priti na Slogin koncert! Pripeljite tudi svoje prijatelje. Koncert bo zelo bogat in obširen in upamo, da bo naše občinstvo zadovoljno.

Na svidenje dne 9. feb. v Knausovi dvorani!
Karl Trinastič.

"Cvet" uprizori igro

Cleveland, O. — Tukaj imamo dve društvi SNPJ — Tabor št. 139 in Na Jutrovem št. 477. Obe sta precej veliki in dobro napredujeta. Imamo tudi pevski zbor Cvet, ki prepeva že 12. leto. Kakor vse ustanove in posamezne ljudi, je kriza zadela tudi naš zbor, ki se mora boriti za obstanek. Naš zbor se rad odzove vabilom. Zborov predsednik je mladi Viktor Požar, ki se zelo zanima za kulturo. Želeli je, da se bi še več takih mladeničev odzvalo ter pristopilo k zboru.

Zbor Cvet bo uprizoril šaloigro "Fest fant" na odru Slovenske delavske dvorane v soboto, dne 8. feb. ob 7. zvečer. Vstopnica k igri in plesu 35c. V igri nastopijo sledeči: Viktor Požar, Ciril Traven, John Vatovec ml., Hermina Mezgec in Anna Magdalenc. Igro režira Anica Traven.

Uljudno vabimo vse člane SNPJ in ostalo občinstvo, da se udeležijo te prireditve. S svojo udeležbo boste dali še več navdušenja pevcom in igralcem. (Tu naj omenim, da bo zbor Cvet priredil svoj pomladanski koncert dne 19. aprila.) Odbor bo poskrbel, da bo vsega na razpolago in god-ba bo igrala vesele komade za plesalce. Na svidenje v soboto večer!
Rose Vatovec.

Veselica v dober namen

East Palestine, O. — Tukajšnja mladina je sklenila, da priredi veselico v prid posrečenega rojaka lovca. Veselica se bo vršila v prostorih Katarine Jurjavčič v soboto 8. feb. in se bo pričela ob 7. zvečer. Vsi tukajšnji in okoliški rojaki se vabijo, da se udeležijo, kajti ta prireditev se vrši v človečanski namen.
Vinc Trobec.

K Lincolnovemu rojstnemu dnevu

Abraham Lincoln, šestnajsti predsednik Združenih držav, je še danes eden izmed naših redkih velmož v modernem svetu, ki vzbujajo neizčrpljivo zanimanje. Med tujerodci je nedvomno najbolj počaščena prikazen v ameriški zgodovini. Lincolnova velika popularnost med priseljenci se je začela že za njegovega življenja. Mnogo odličnih tujerodcev je imel za svoje sodelovalce in navdušene pristaje.

Romantični življenjepis Lincoln je bil vedan že tolikokrat. Rodil se je 12. februarja 1809 v drveni koči v Kentuckyju. Oče je bil nepismen farmer in ono malo šolanja, ga je imel v mladosti, je bilo od matere. Oče je na farmi, dokler je bil 21 let star. Oče je šel sam v svet, mlad orjak, skoraj šest let mlaj in štiri palce visok, in začel je svoje kariero kot poljedelaki delavec in drevočev.

Potem je poskušal srečo kot trgovski pomočnik, poštar in lotil se je pravniskih študij. Pridno se je učil govorništvu, dokler ni postal mojster angleška stila, in ni dolgo minulo, ko je zaslovel kot izbrani govornik.

Izmed vseh javnih vprašanj one dobe ga je suženstvo najbolj zanimalo. Zlo zno suženstva je bila zasajeno v rani kolonialni dobi in tekem dveh stoletij se je zlo suženstva razširilo širom dežele, ali korenine njegove ne prava, ki so jo zagovorniki navdušeno branili kot podlaga gospodarske sigurnosti.

Ustvaritelji ameriške konstitucije so se izognili nevarnemu vprašanju suženstva. Pripovedali so pa nadaljnje uvažanje suženja, misleč, da bo zlo nekaj umrlo naravne smrti. Jug pa je postal dežela bombaža in suženstvo se je še bolj ukorenilo.

Lincoln je takoj stopil na stran abolicionistov (onih, ki so zagovarjali odpravo suženstva) in postal je njihov glavni zagovornik. Ravno to vprašanje ga je dovedlo do kandidature za predsedništvo in do njegove izvolitve za predsednika 1. 1860.

Jug ni hotel priznati te izvolitve in je stopil iz Unije. Šestorica južnih držav je stvorila "Konfederacijo" in izvolila Jeffersona Davisa za svojega predsednika. Izbruhnila je državljanska vojna, ki je trajala štiri leta, in končala je s porazom Konfederacije. L. 1862 je Lincoln izdal epohalno "proklamacijo emancipacije", ki je osvobodila vse sužnje. L. 1864 je bil zopet nominiran in izvoljen vnovič. Do 4. marca 1865 je imel svoj drugi inavguracijski govor, vzvišen v mislih in v stilu. Ali je naslednjega 14. aprila ga je zadela krogla mečiča in umrl je drugi dan. Njegova smrt je vzlostita Amerikancev, marveč vse svet. Dva izmed največjih liberalnih beguncev v dobo, Lajos Kossuth in Giuseppe Mazzini, so napisala navdušena slovaspeve Lincolnu in spomin.

Predno je postal predsednik, kakor tudi v času predsedovanja, je Lincoln vzdrževal najboljše prijateljske zveze do tujerodcev. "Je bi bil jako nedoleden, ako bi zagovarjal kaka načrt, da se prikratijo človeške pravice, naj bo kdo rojen v inozemstvu in govori drug jezik," je pisal nemškemu uredniku dr. Osniasiu. Slavni Carl Schurtz in drugi Nemci, ki so pribeželi v Ameriko po revoluciji 1. 1848, so bili Lincolnovi navdušeni pristaje. "Niha ni bližji mojemu srcu kot Vi," je pisal Carl Schurtzu.

Drugi odlični tujerodci, ki so bili sodelavci Lincolnu, so bili učeni dr. Lieber, ki je smatra za avtorja slavnega "General Order No. 100". Po predsednikovem povelju nastala razna pravila, po katerih naj se vojske ravna jo in vleva človeško ravnanje napram ujetnikom.

Vloga oklopnjače švedskega inženirja Ericsson "The Monitor" je znana vsem, ki so kaj čitali o državljanski vojni. Manj znano je intervencija Rusije, ki je rusko brodogradništvo pod admiralom Popovom in Lesevskim pripeljalo v pristanišče San Francisco oziroma New York, da prepreči napad s strani Angličanov ali Francije.

Pod Lincolnom pa so se borili vojski vseh mogočih narodnosti.—FLIS.

Zanimiva socialna slika

Koliko ljudi hodi bosih v Jugoslaviji

Čevljarska obrt in industrija v Jugoslaviji izdelata na leto 7.000.000 parov čevljev. Če računamo, da rabi 14 milijonov prebivalcev vsak po dva para čevljev na leto, bi potrebovali, če bi hoteli pošteno obuti vse prebivalce, okoli 28 milijonov parov. Vsek sicer ne potrebuje dveh parov, so pa drugi, ki kupijo na leto tri ali štiri pare čevljev. Primanjkljaj za leto tem karjuna 21 milijonov parov.

Kaj je posledica temu pojavu? Pač le to, da ljudje hodijo večinoma bos ali v starih čevljih, ker nimajo denarja, da bi kupili nove obute.

Tako poročilo objavlja reklama za Bata proizvodno, vendar je za resne mislece pozabljeno, da meri socialni položaj v državi po obsegu — Vzrok čevljarske krize tiči deloma v izpostavljenosti te industrije, vendar pa v glavnem v neznaša primanjkljaj obutve 21 milijonov, vendar v socialnem položaju prebivalstva.—D. F.

Politični jetniki v Jugoslaviji in — Rusiji

Iz Clevelanda smo prejeli okrožnico s prošnjo, da jo priobčimo. Okrožnica je naslovljena na slovenska, hrvaška in srbska podpornica, politična in kulturna društva v Ohiu s pozivom, naj ta društva pošljejo delegate na konferenco, ki se ima vršiti v Clevelandu 23. februarja v prid akciji za amnestijo političnih jetnikov v Jugoslaviji. Vsa ta akcija se vrši po navodilih "Patronatskega odbora" v Parizu.

Na omenjeni okrožnici so podpisani Vatro Grill, Louis Zorko, P. Margetič, John Čičić, mgr. M. G. Domladovac, Fr. Sneller, Janko Kovac in M. S. Djakovic.

Naše stališče glede amnestije v Jugoslaviji je znano. Nič ne bo škodilo, če to naše stališče ponovno razodemo.

Mi smo za popolno amnestijo vseh političnih jetnikov (komunistov, socialistov in nacionalistov) v Jugoslaviji. Se več. Mi smo tudi za popolno demokracijo in popolno civilno svobodo za vsa ljudstva Jugoslavije. Za demokracijo, za civilno svobodošine smo zato, ker vemo, da bi prenapeti nacionalisti in polfašisti na Hrvaškem, ki so danes v zaporu, takoj napolnili ječe z novimi političnimi žrtvami čim bi prišli na oblast; isto bi storili komunisti.

Mi smo iskreno za amnestijo in smo pripravljeno sodelovati z vsako iskreno akcijo za dosedaj prave demokracije v Jugoslaviji, če vidimo, da je taka akcija sama demokratična in da obeta kaj uspeha. Taka demokratična akcija, ki hoče biti iskrena in poštena, se mora potegniti za svobodo političnih jetnikov ne samo v Jugoslaviji, temveč povsod, kjer so diktatorni režimi na krmilu, torej tudi v — Rusiji.

Mi bi bili največji hinavci, če bi se jokali nad političnimi jetniki v Jugoslaviji, ki so večinoma komunisti, obenem bi pa molčali ko grob glede političnih jetnikov v sovjetski Rusiji, ki so tudi komunisti (trockisti), socialisti in ostali levičarsko orientirani delavci!

Clevelandska akcija — in druge slične po Ameriki — pa ne obeta nobenega uspeha, ker jo vodijo komunisti, in sicer jo vodijo v prvi vrsti v interesu svoje propagande. "Patronatski odbor" v Parizu je komunistična akcija; vse to srbohrvaško gibanje v Ameriki je komunistično gibanje. To gibanje je zavajalno! Ni pošteno! Politični jetniki v Jugoslaviji so voditeljem tega gibanja le sredstvo, le preteza, da komunisti lahko delajo velik hrup in love v svoje mreže nič hudega sluteče delavske organizacije in posameznike, da jim delajo štafazo! Ni jih sram, da iščejo podpore tudi pri svojih največjih nasprotnikih — in jo tudi dobi! — katoliški duhovščini. Monsignor Domladovac, hrvaški katoliški duhovnik v Clevelandu, je podpisal komunistično okrožnico. Zakaj? Zato, ker je hrvaški nacionalist, pristaja samostojne hrvaške države. Njegov nacionalni "firer" je dr. Maček, ki sovraki komuniste — ampak zaprti hrvaški nacionalisti morajo biti svobodni, čeprav s pomočjo komunistov, in v zahvalo jih bodo mačkovski polfašisti zapirali in obešali, ako kdaj pridejo na krmilo!

In takšno hinavsko, demagoško početje naj Prosveta podpira?

Zal nam je, da moramo to pisati, ali enkrat mora resnica na dan. Med podpisniki okrožnice sta tudi socialist Louis Zorko in Vatro Grill, urednik Enakopravnosti. Prepričani smo, da sta ta dva podpisala v najboljši veri in želji in brez vsake vednosti, da ju je nekdo izrazil v interesu komunistične propagande.

Bratje v Clevelandu, le pojdite na konferenco dne 23. februarja! Toda, če hočete biti iskreni, vprašajte navzoče komuniste, če morajo biti politični jetniki v Rusiji prav tako potrebni amnestije kakor oni v Jugoslaviji. Ako so komunisti, socialisti in hrvaški ter macedonski nacionalisti v Jugoslaviji vredni svobode, zakaj niso te svobode vredni tudi komunisti, socialisti in socialni revolucionarji v Sovjetski uniji? Zahtevajte iskren odgovor brez zavijanja in demagoškega izbegavanja in jamčimo vam, da ga — ne boste dobili.

Bodimo iskreni in pošteni in zahtevajmo svobodo političnih jetnikov in demokracijo ne samo v Jugoslaviji, Italiji, Nemčiji, Avstriji, Bolgariji, Rumuniji in Poljski, temveč tudi v sovjetski Rusiji! Čas je že! In ko bomo videli demokracijo in svobodo tudi v Rusiji, tedaj pojdemo tudi mi s komunisti v enotno fronto in povsod, kamor bo treba — prej pa ne!

Bivši predsednik mehiške republike Plutarco Calles.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

V SAVI NAŠLI DVE TRUPLI

Neznana utopljenka. — Najdeno truplo litijskega predilničarja Janežiča. Gre za umor ali nesrečo?

Blizu Zagorja je našel nekdo ob bregu v Savi žensko truplo. Truplo so prenesli v mrtvašnico v St. Lampert in o najdbi je bila obveščena ljubljanska policija. V Ljubljani je namreč 20. decembra skočila v Ljubljanico ženska kamniškega zobotehnikarja, Marija Stuzijeva, menda iz razočaranja nad zakonskim življenjem. Njenega trupla doslej še niso našli, zato so sprva domnevali, da je najdena utopljenka ona. Zato so prenesli truplo v Litijo, iz Ljubljane je prišel sorodnik Stuzijeve, vendar je takoj izjavil, da utopljenka ni njegova svačinja. To je potrdila tudi zdravniška obdukcija, ki je ugotovila, da je utopljenka bila v vodi kakih 10 dni in da je stara kakih 26 let. Njene identitete doslej še niso ugotovili.

Na Špiči v Mostah pa so iz Ljubljane potegnili neko moško truplo, v katerem so spoznali 28-letnega hlapca Lojzeta Bošteta, po rodu iz Spitalice. Služil je v Ljubljani ter razvažal premog nekemu gospodarju, pa je nekaj prodal na svojo pest in vtaknil denar v svoj žep. Šlo je za borih petdeset dinarjev. Toda gospodar je zahteval, da vrne ta denar ali pa ga odpusti iz službe. Hlapec Bošte je tedaj izginil. Čez par dni so ob Gruberjevem prekopu opazili pasantni, kako je mlajši moški skočil v Ljubljanico in utonil. Na bregu je ostal le njegov klobuk, ki se ga je držalo še seno, znamenje, da je spal kje na senu. Bilo je to 12. decembra ob osmih zjutraj, ko so ulice najbolj živahne. Njegovega trupla niso našli, še zdaj po petih tednih je Ljubljanica naplavila truplo v Mostah. Bošteta gospodar je v utopljenku spoznal svojega hlapca, ki je šel v smrt, ker pač ni mogel utrpeti 50 dinarjev brez velike škode, težko pa mu je bilo tudi, da bi bil vržen iz službe, saj bi težko dobil drugo, gorje brezposelnosti pa je že sam okužal — zato se je rajši zatekel v Ljubljanico.

Poročali smo o izginotju litijskega predilniškega mojstra Ivana Janežiča, ki je dne 24. novembra zvečer bil v neki gostilni v Litiji ter se ponoči vračal domov. Kamor pa se ni vrnil. Domnevali so, da je padel po nesreči v Savo ali pa je bil izvršen roparski umor. Janežič je imel namreč pri sebi celo polmesečno plačo, okrog 1500 Din. Vse iskanje trupla je ostalo doslej zaman. Med Krškim in Brečicami pa je zdaj naplavila Sava močno razpadlo moško truplo, ki so ga fotografirali in odrezali kos njegove obleke, nato pa takoj pokopali. Ugotovili so le, da je imel Janežič na čelu veliko rano.

O najdbi tega trupla so obveščeni litijske orožnike in ti Janežičovo vdovo, ki je s svojimi petimi otroki že izgubila vsako upanje, da se utegne Janežič vrniti odkod. Janežičeva vdova je takoj odšla v Videm, kjer je po fotografiji in odrezku obleke lahko ugotovila, da je najdeno truplo res njen mož. Zdaj je vdova zahtevala od sodišča, da se dovoli izkopanje trupla in obdukcija, ki naj ugotovi — če je pač še mogoče — ali je Janežič postal žrtev nesreče ali roparskega umora. Da bi bili našli v njegovi obleki kaj denarja, ne poročajo nič. Da je bil morda izvršen umor, kažejo tudi govorice nekaterih Litijčanov, češ, da so usodno noč slišali pri litiskem mostu žlice na pomoč in da so videli tri moške na mostu. Vendar pa je tudi mogoče, da je rano na čelu dobil Janežič v vodi, ko ga je Sava nosila proti krakemu polju, in da je obleka od dvomesečnega ležanja v vodi tako razpadla, da se je žep z denarjem odtrgal. Težko bo zdaj ugotoviti, ali gre za nesrečo ali umor. Sodišče bo vseeno dovolilo izkopanje trupla in obdukcijo.

35 let gledališkega dela. — Le... obaja igralca ljubljanske drame. Jošip Danes-Gradiš, pet

in tridesetletnico svojega igralskega življenja. Danes je eden najbolj simpatičnih članov naše drame, naš najboljši komik, ki je ustvaril celo vrsto vrsto tipov na našem odru. Za komične vloge, tako v burkah in komedijah, za majhne ljudi in starčevske vloge nimamo boljšega igralca od njega. Hkrati je on danes prav za prav edini zastopnik prve slovenske igralske generacije, ki se še suče po našem odru. Ob 35-letnici njegovega umetniškega dela se je vršila 17. t. m. svečana predstava, premijera dunajske vesele igre "Pesem s ceste", na kateri je prejel obilo čestitk.

Pod vlak. — Pred nekaj dnevi je vlak pri Bregu (Sevnica) povozil ponoči nekega moškega, čigar identitete doslej še niso mogli ugotoviti. Tudi se ni znano, ali gre za nesrečo ali morda za samomor brezposelnega delavca.

V demonstraciji brezposelnih en stražnik ubit, eden ranjen. Izgredi v Zagrebu

Dne 17. januarja je prišlo v Zagrebu spet do uličnih demonstracij, pri katerih je bil stražnik Ratajc Franc ustreljen, drugi stražnik ranjen. O dogodkih objavljajo jugoslovanski tisk le poročila zagrebske policijske uprave. Iz tega uradnega poročila posnemamo:

Dopoldne je bila na banski-upravi velika skupina brezposelnih, ki so banu predložili spomenico, v kateri zahtevajo boljše organizacijo podpiranja brezposelnih in preskrbo dela. Zbrani brezposelnosti so se po izročitvi spomenice razhajali, skupina kakih 20 brezposelnih pa je odšla proti centru mesta ter začela demonstrirati za kruh in delo. Na Preradovičevem trgu je bilo slišati iz te skupine komunistične vzkliče, zato je tamkaj službovali stražnik Fran Ratajc pozval demonstrante, naj se razidejo. Pri tem je nekdo od brezposelnih ustrelil in Ratajc se je težko ranjen zgrudil na tla. Demonstranti so se razbežali, morilec pa je pobegnil proti Masarykovi cesti, kjer ga je ustavil stražnik Peter Bobič, ki pa še ni vedel, kaj se je bilo zgodilo malo poprej. Ustavil je bežečega moža ter zahteval legitimacijo. Toda je bil neznanec spet potegnil revolver iz žepa ter ustrelil Bobiča v vrat, da se je tudi ta zgrudil. Morilec je zbežal. Kmalu nato je opazil stražnik na Kraljice Marije ulici, da se je nekdo zatekel v neko hišo. Pozval je soferje taksijev, naj pazijo pri vходу, sam pa šel v hišo. Tu je zvedel od neke stranke, da je nekdo hotel po sili v njih stanovanje, ker pa mu ni uspelo, je šel na podstrežje. Stražnik je šel na podstrežje ter tu našel nekega moža, ki se je delal, kakor da spi. Stražnik ga je aretiriral in zvezal. Ker pri njem niso našli revolverja, a je bilo podstrežno okno odprto, so domnevali, da je morda revolver vrgel skozi okno. Šli, so iskati in res našli na sosednem vrtu revolver, iz katerega je bilo malo poprej oddanih nekaj strelcev.

Ko so legitimirali moža, so ugotovili, da gre za znanega komunisto, ki je imel že mnogokrat opravka na policiji ob raznih demonstracijah in napadih na

IZ PRIMORJA

Kaj se godi na jugoslovanski strani meje

Iz Minnesote smo prejeli pismo, ki ga je pred nekaj tedni pisal rojak iz Notranjskega svojih sestri v Ameriki. Iz tega pisma povzemamo sledeče: "Draga mi sestral — že dolgo Ti nisem pisal. Nisem imel kaj pisati. Ena in ista stara povest. Pri nas samo garamo, nimamo pa nič. Veliko uboštvo je. Čim bolj garamo, manj imamo. Če pojde tako še kakih pet let, ne bo nihče nič imel.

Vsako nedeljo naznanjajo pred cerkvijo same prodaje imetja in posestev za davke. Povem Ti, da smo prišli pravim divjakom v roke. Naši srbski uradniki nič ne delajo, samo ležijo in pobirajo, kar nam morejo vzeti. Kljub temu tudi oni nimajo nič in hodijo okrog raztrgani kot cigani.

Denarja ne poznamo več, ker ga ne moremo dobiti. Nakladajo nam velike davke, a kako in s čim jih naj plačamo, ko nimamo denarja. Zdaj so še uvedli tiste sankcije za Italijo in zaprli mejo, da ne moremo ničesar prodati na drugi strani. Ob meji kar mrgoli stražnikov. Če koga zasačijo, da žene živino čez mejo, streljajo nanj in živino. Mnogo živine in ljudi so že postrelili. Italijani so grdi in naši niso nič boljši. Pretepajo nas kakor zločince.

Tudi pri vojaki pretepajo naše fante. Naš France je povedal, kako so jih mučili, ko je bil pri vojaki. Oficir jim je ukazal, da so legli po tleh in po njih je skakal kakor po gnoju. Če se pa kdo kaj pritoži, je takoj — boljše. Nič se ne smemo pritožiti, ne smemo povedati, da smo živi in da nas kaj boli.

Nihče od nas ne ve, koliko ljudi je zaprtih zaradi politike. Med nami je vse polno žandarjev, finančarjev in graničarjev, ki pazijo na vsak gib in vsako besedo nas sužnje. Sfranso je to življenje! Ne smemo pokazati, da smo živi.

Zasluzka ni. Če kdo kaj dela, dela skoraj zastoj — za dan in 50 par na uro. Ako kdo prejme tri dinarje, je to že dobra plača.

Jaz sem se postaral in nihče me ne vzame več na delo. Računal sem, da dobim kaj za les, a tudi s tem ni nič. Vrhutega sem še bolan, dobil sem kilo ali pretrgal sem se, ko sem se v gozdovih mučil.

Strašno je to življenje! Toliko let sem garal kot živinca in zdaj na stara leta nimam nobenega priboljška; niti glažka žganja ali vina in še kofeta ne. Tako se godi z nami sužnji. Sužnji smo in sužnji umremo...

Piši mi, kako je pri vas v Ameriki. Da si mi zdrava!"

Izpred goriškega sodišča

V zadnjih mesecih se je zaradi sankcij med obmejnim prebivalstvom tihotapstvo kljub posostreni kontroli še bolj razpaslo kakor v prejšnjih časih. Pred sodišči se vrstijo dan za dnem tihotapci skoraj iz vseh obmejnih vasi. Večinoma so bili doslej obsojeni na zaporne kazni po nekaj dni ter na večje in manjše denarne globe. V poslednjih tednih pa so jih pričeli soditi tudi zaradi — bega čez mejo, ki velja za napol političen prestopek, da si so se s svojih tihotapskih poti vselej takoj spet vrnili nazaj

preko meje. Kazni so postale zaradi tega seveda občutnejše, toda dvomiti je, ali bo tihotapstvo sedaj ponehalo. Bedi se bo kvečjem priključilo še večje politično sovražstvo, ki ga bo lahko krotil samo še strožji režim.

Dne 18. jan. so bili pred goriškim sodiščem zaradi takega "bega čez mejo" in tihotapstva obsojeni na zapor po 3 mesece in 9 dni ter na denarne kazni po 2200 lir 24 letni France Močnik iz Cerknega, Franja in 32 letna Antonija Peternej iz Novakov, 23 letni Andrej Bevk z Zapoške, 34 letna Franja Gatej iz Podpriva in 45 letni Peter Lapajne iz Orehka na Cerkljanskem.

Demonstracije v Temenici na Krasu

Kakor znano, so v zadnjem času zbirali po vsej Italiji poleg zlata in srebra ter drugih kovin tudi staro železo. Na Krasu so fašisti, ki so bili angažirani za to akcijo, pokazali pri zbiranju teh tako zvanih prostovoljnih prispevkov, še posebno v nemo in so ljudem pobrali skoraj vse železne predmete, tako železne ograje, stare lonce in drugo tako šaro, vmes pa tudi prav potrebne reči.

V Temenici na Krasu je nastalo zaradi takega postopanja veliko nezadovoljstvo. Ljudje so se zglasili na občini in protestirali. S početka so jih mirili, ko pa so postali protesti prepogosti in so dobili že značaj demonstracij, so poklicali z Opatjega sela karabinerje, ki so seveda takoj intervenirali in na lepem prijeli tri vasičane, Marija in Josipa Špacala ter Draga Trampuža, in jih ovadili sodišču v Gorici, češ, da so izvršili prestopke proti zakonu o zaščiti države in javne varnosti.

D R O B N E N O V I C E S P R I M O R S K E G A

Nova bolniška ladja. Pred dnevi so v tržaški ladjedelnici preuredili potniško ladjo "Gradisca" v bolniško ladjo in je bil parnik kmalu nato odposlan v vzhodno Afriko. Poleg njega so doslej predelali v bolniške ladje tudi parnike "Urania", "Fevere", "Vienna" in "Cesarea". Skupno znaša njih tonaža okrog 70.000 ton. Na teh 5 ladjah je 3.200 bolniških postelj.

Novi transporti vojaštva in milice. Iz Gorice je te dni odpotoval v vzhodno Afriko večji oddelek alpskih strelcev. Poslali so jih v Napelj, kjer jih bodo skupno z drugimi v kratkem poslali na črni kontinent. V Trstu so medtem ustanovili nov bataljon fašistične milice, ki se prav tako že pripravlja na pot.

Požar v Idriji ob Bači. Pred dnevi je sredi noči nenadoma nastal požar pri posvetniku Ivanu Zlatoperu v Idriji ob Bači. Ogenj se je širil z veliko naglico in je kmalu vpepelil ves njegov dom. Nastala je nevarnost, da se vna-mejo tudi sosedne hiše. Zato so ljudje pekar le lokalizirali. Gasili so vso noč in še naslednje jutro. Zlatoper je bil oškodovan za 20.000 lir.

Za komisarja fašistične organizacije v Dubrovem je bil imenovan Hubald Stefanelli, priseljenc iz srednje Italije. Dosedanji voditelj organizacije Avian je bil odstavljen.

V Koharidu je postal tajnik tamkajšnje fašistične organizacije Friderik Baccari. Njegov prednik Piccoli je podal ostavko.

Tisoče Newyorčanov je napolnilo postaje mestne podzemne železnice, ki je morala ustaviti obrat zaradi eksplozije v elektrarni Edison Co.

Teroriziranje far-marjev-najemnikov

Obiralci bombaža oropani zaslužka

Washington, D. C. — Obdolžitve o novem valu terorizma proti najemniškim farmarjem v južnih državah so bile predložene federalnim avtoritetam po delegaciji, ki je zastopala Southern Tenant Farmers unijo. Howard Kester, član delegacije, je izpovedal, da so evakirali družin najemniških farmarjev na dnevnem redu, da armada "vigilantov" v službi plan-tažnikov razbijajo shode, ki jih sklicuje unija, ter ugrabljajo in pretepaajo člane. S teroristi sodelujejo tudi šerifi in njih deputiji. Kester je povedal, da je bil ugrabljen, ko je nastopil na nekem shodu kot govornik, in odveden iz države Arkansas. Ugrabitelji so mu zapretili s smrtjo, če se bo vrnil. Eden izmed članov drhali, ki ga je ugrabila, je izvršil še pet umorov, a ni bil niti obtožen. "Vigilantje" so nedavno zapretili, da bodo masakrirali vse organizatorje, če ne bodo prenehali s svojimi aktivnostmi.

Nad trideset družin je bilo silo pogranich z neke bombažne plantaže v Arkansasu, ker so zahtevale zvišanje plače za obiranje bombaža. H. L. Mitchell, tajnik unije najemniških farmarjev, je izpovedal, da so plantažniki oropali tisoče najemniških družin za zaslužek. Izjavil je, da je njegova organizacija zbrala številne dokaze o kršenju federalnih in državnih zakonov po plantažnikih, ki bi jih morale avtoritete poslati v zapor.

Ljudski karakter 'demokrata' Smitha

Kompanije, s katerimi je Al Smith v zvezi

New York. — Alfred E. Smith, bivši newyorški governor, demokratski voditelj in katoliški pravik, je pri bogati večerji burbonske organizacije "Liga svobode" v Washingtonu rekel med drugim, da se "čuti popolnoma zadovoljnega in srečnega". Vsekakor se ni lagal, ko je to rekel. Njegova zadovoljnost obstoji nedvomno v tem, da je te ali one vrste uradnik z dobrimi plačami pri sledečih bogatih korporacijah:

Predsednik in direktor Empire State Building korporacije s kapitalom 55 milijonov dolarjev.

Zaupnik (trustee) Postal Telegraph Company s kapitalom 125 milijonov dolarjev.

Direktor National Surety korporacije s kapitalom 50 milijonov dolarjev.

Predsednik odbora direktorjev pri Lawyers' County Trust kompaniji s kapitalom 40 milijonov dolarjev.

Predsednik odbora direktorjev pri Meenan Coal Co., Meenan Oil Co. in pri County Improvement korporaciji.

Direktor Knott Hotels korporacije, katera poseduje eno največjih verig hotelov po Zdrut-nih državah.

Nič čudnega torej, da je bivši governor Smith danes največji zagovornik Wall streeta.

Vladni odbor oplazil delodajalce

Winant obsodil nov način šikaniranja delavcev

Washington, D. C. — Federalni odbor socialne zaščite je podal izjavo, v kateri kritizira metode velikega števila delodajalcev v industrijskih državah, ki zahtevajo od delavcev odgovore na dolgo vrsto vprašanj, tikajočih se njih zasebnega življenja. Delodajalci trdijo, da federalna vlada potrebuje take informacije v zvezi z izvajanjem provizij zakona socialne zaščite. V amisu regulacij, ki jih je sestavil zakladni departement, morajo delodajalci le držati rekorde o meadnih izplačilih v svrhu določitve davčnih prispevkov na podlagi izplačnih vaot.

Dasil so regulacije-enostavne in razumljive, so začeli delodajalci krožiti med delavci vprašalne pole in zahtevajo od njih detajlirane odgovore o zasebnem življenju, o veri, plemenu, če so člani unije itd., zeno pa naglašajo, da federalne avtoritete hočejo imeti te informacije.

Dr. John G. Winant, načelnik odbora socialne zaščite, je sedaj podvzel korake, da zatre kampanjo delodajalcev. Izjavil je, da njegov odbor ni vprašal delodajalcev za take informacije, ker jih ne potrebuje.

Vladni odbor je bil obveščten, da je neka kavčukarska kompanija poslala vsem svojim delavcem vprašalne pole in zahtevala od vsakega, naj odgovori na štirideset vprašanj, zanno pa je zapretila, da bo odpuštila vsakega, če se bo dokazalo, da je dal nepravilen odgovor na stavljena vprašanja.

Rudarji podprli časopisne delavce

New York. — Rudarska unija UMWA je preko svojega predsednika Lewisa prispevala dva tisoč dolarjev v kampanjski sklad unije časopisnih delavcev. Dve večji stavki, ki ju je vodila srednja unija, sta skoro izrpal blagajno. Uradniki unije časopisnih delavcev, ki vidijo možnost novih konfliktov v zvezi z naznanilom, da bodo izdajatelj časopisov skušali ubiti unijo in petdnevni delovni teden, so otvorili novo kampanjo in apelirali na delavske organizacije za finančno pomoč.

Tiskarji za industrijski unionizem

Denver, Colo. — Industrijski unionizem, ki ga propagira Odbor za industrijsko organiziranje delavcev v industrijski masne produkcije, so podprli tiskarske unije na svoji konferenci, ki se je vršila v tem mestu. Konferenca so se udeležili delegatje tiskarskih unij iz Wyominga in Colorada in je bila ena največjih v zadnjih letih. Nekateri delavske organizacije na zapadu so je prejele znanje, da bodo podpirale aktivnosti omenjenega odbora.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za sloversko mladino!

Transportacija s konjskim vozom je bila dobra za Theodorja Roosevelta, reakcionarneza republikanca, ko je dospel v Omaha, Neb.

Dolina meseca

ROMAN
Sposil JACK LONDON—Poslovenil Vladimir Levstik

"Če je bil prej panter, je tole slon," je bila Billyjeva malo tolažilna sodba. "Nekaj težkega mora biti. Le poslušaj. In približuje se."

Presledkov je bilo mnogo, a po njih se je žum vselej ponovil, vsakikrat glasneje in vsakikrat bliže. Billy je spet sedel pokoncu in z eno roko objel Saxono, ki se je takisto vzdignila.

"Niti trenutka še nisem spal," je potožil. "Čuj, že spet prihaja. Da bi vsaj videl, kaj je."

"Hrupa dela toliko, da bi bil lahko grizil," je rekla Saxon. Zobje so ji škepetali, nekaj od živčnosti, nekaj od nočnega hlada.

"Kobilica ni, to je gotovo."

Billy se je zganil, da bi vrgel odejo s sebe, a Saxon ga je ujela za roko.

"Kaj misliš storiti?"

"Oh, saj ne da bi me bilo strah," je odvrnil. "Ali, Bog mi je priča, ta reč mi leze na živce. Če ne doženem, kaj je, se mi bo zmešalo. Samo razgledovat pojdem. Ne bom se približal, ne."

Noč je bila tako globoko temna, da je Saxon še tisti mah izgubila Billyja izpred oči, ko se je splazil iz dosega njene roke. Sedela je in čakala. Sum je bil ponehal; po pokanju suhih vej in vejice je lahko zasledovala Billyjevo pot. Čez nekaj trenutkov se je vrnil in zlezal pod odejo.

"Mislim, da sem ga prepodil. Bolj tenko sliši od mene pa jo je najbrže popihalo, ko me je čulo, da prihajam. Na vso moč sem si prizadeval, da ne bi delal šuma. — O Bog, že spet je tu!"

Sedla sta pokoncu. Saxon je dregnila Billyja.

"Tam!" je šepnila komaj slišno. "Slišim, kako diha. Tako je bilo, kakor da bi puhnilo." Mrtva veja se je prelomila tako blizu njiju dveh, da sta brez sramu poskočila.

"Ne bo naju več vodilo za nos," je besno rekel Billy. "Vsak trenutek utegne biti nad nama, če ga ne prepodim."

"Kaj misliš storiti?" je plašno vprašala.

"Zatull bom, da se mi glava razleti. Nekaj mora žaleči, karkoli je."

Globoke je zasopel in divje zarjovel.

Uspeh je daleč prekosil vse njegovo pričakovanje in Saxonino srce je jelo od groze razbijati. Strahovit truč in direndaj je še tisti mah napolnil temo. Slišala sta pokanje lomečega se grmovja in skakanje in telebanje težkih teles, ki so dirjala na vse strani. Na srečo so se vsi ti glasovi oddaljili in kmalu zamrli.

"Nu, kaj praviš?" je Billy prekinil molk. "O, pri boksanju so zmerom vsi trdili, da se ničesar ne bojim. A vendar sem vesel, da me noč niso videli." Zastokal je. "Tega prekletega peska imam pa dovolj. Vstal bom, da zakurim."

To ni bilo težko. Pod pepelom je še tiela žerjavica in drva, ki jih je namerjal nanjo, so se hitro užgala. Le malo zvezd je gledalo iz meglene višave. Billy se je ozrl vanje, pomislil in se zganil, kakor da bi hotel nekam iti.

"Kam pa zdaj?" je vzkliknila Saxon.

"Oh, nekaj mi je prišlo na um," je nedolžno odvrnil in drzno krenil iz svetlobe ognja v temo.

Saxon si je sede potegnila odejo tik pod brado in obdudovala njegov pogum. Niti sekire ni bil vzel s seboj, čeprav je šel v tisto smer, kamor se je bil truč izgubil.

Ko se je čez deset minut vrnil, ga je slišil smeh.

"Vražja zalega, dobro me je ukanila. Drugič se bom bal svoje lastne sence. — Veš, kaj je bilo? Uh! Če bi tisoč let ugibala, ne uganem. Čredo poldoraših telet, ki so se ustrašila dosti huje od naju dveh."

Pokadil je pri ognju cigareto in se nato vrnil k Saxoni pod odejo.

"Lep farmar bom," jo je podražil, "ko me spravi prgišče majhnih telet ob vso pamet. Stavim, da ne bi bila najina ometa niti z očmi trenila. Izrodili smo se, to je tisto."

"Ne, ni tako," se je uprla Saxon. "Nič se nisimo izrodili. Prav tako zdrava sva, kakor le kdaj najini predniki, in vrhu tega še srečnejša od njih. Le vzgojena sva drugače, to je vse. Vse svoje življenje sva prebila v mestih. Mestni glasovi in mestne reči so nama domače, o tem, kar je na deželi, pa ničesar ne veva. Najina priprava za življenje je bila nenaravna — to je vsa resnica in orehovi lupini. Zdaj je najina naloga, da si pridobiva naravno vzgojo. Malo še počakaj pa bova takisto trdno spala pod milim nebom, kakor sta spala tvoji oče in moj oče."

"Tega ne bova poizkušala. To je nekaj, česar sva se že prvo noč enkrat za vselej naučila. A zdaj miruj in zaspi."

Strah je bil minil, a pesek, ki je zdaj užival njuno pozornost, se jima je zdel še trji nego prej. Billy je prvi zasopal in petelini so že peli nekje v daljavi, ko je tudi Saxon zaprla oči. Pesku pa nista mogla uti in in njiu spanje je bilo nemirno.

Ko se je pokazal prvi svit, je Billy zlezal izpod odeje in zakuril, da je kar ullo. Saxon je drgetaje zlezla k ognju. Oba sta imela upadle oči, oba sta bila zaspana. Saxon se je prva zasmejala. Billy se ji je čemerno pridružil, a kmalu se mu je obraz zjasnil, ko je ustavil pogled na ročki za kavo. Neutegoma jo je pristavil k ognju.

TRETJE POGlavJE

Iz Oaklanda v San Jose je štirideset milj in Saxon in Billy sta jih v treh dneh zlahkoma prehodila. Srečala nista nobenega ustrežljivega in jezavo zgovornega telefonskega delavca več, in prilike za pomenke z ljudmi, ki so jima slučajno prihajali naproti, je bilo le malo. Videla sta veliko potepuhov, ki so nosili svoje odeje zvite na hrstu in potovali po veliki cesti na sever ali na jug; in po tem, ko je Saxon utegnila izpregovoriti z njimi, je kmalu spoznala, da so vedeli o farmerstvu le malo, največkrat pa nič. Večina jih je bila slabšev ali zapitih starcev in vse, kar so razumeli, je bilo delo — kje je moči dobro zaslužiti in kje so bili dobri zaslužki; a kraji, ki so jih naštevati, so bili vselej zelo oddaljeni. Nekaj je pa od njih vendarle zvedela, namreč to, da so živeli v okrožju, po katerem sta potovala z Billyjem, največ "mali farmerji", ki so le malokdaj najemali delavce in še tedaj samo Portugalec.

Farmerji sami so bili neprijazni. Vozili so se mimo Billyja in Saxone, pogosto s praznimi vozovi, a nikoli ju ni nihče povabil, naj prisedeta. Kadar se je ponudila Saxon prilika, da je katerega kaj vprašala, so jo radovedno ali pa kar nezaupno merili z očmi in ji dajali dvoumne ali celo norčave odgovore.

"To niso Američani, da bi jih vrag," se je hudoval Billy. "V starih časih je bil vsak z vsakomer prijazen."

A Saxon se je spomnila svojega zadnjega razgovora z bratom.

"Duh časa je takšen, Billy. Duh se je izpremenil. In razen tega je to ljudstvo še preblizu. Počakaj, da prideva delj v stran od mest, pa jih bova našla bolj prijazne."

"Ti tukaj so prekleta sodrga," je porogljivo odvrnil.

"Morda imajo pravico, da so takšni," se je zasmejala. "Kdo ve, če niso bili mnogi izmed stavkovozov, ki si jih pretepeli, njihovi sinovi."

(Dolge priložnosti.)

poslednjega trenutka... še trenil ni, ko...

"Prosim vas, nikar več o njem ne pripovedujte! Rajši me poljubite, strastno, strastno... še bolj... še, še... da bom pozabila!"

Poljubil jo je in ji šepetal: "Ob šestih se pripeljem v Joigny. Imam še nekaj opravkov, ti boš pa šla medtem k Petru, in potem, recimo ob devetih, pa pridri k meni v hotel. Prav? Pogovoriva se zastran povratka."

"Pridem!"

V gneči na postaji jo je za hip izgubil iz oči; toda ona je čakala ko ubogljiv otrok in še mar ji ni bilo, da bi skušala zbežati. Gledala je, kako je s svojima "služabnikoma" nadziral razkladanje prtljage. Šmentano dragocene stvari so morale biti v kovčegih, zakaj železničarji so jih dvigali in polagali na voz ko zaboje z jajci.

Oba "služabnika" sta bila širokopleča in rdeča v obraz ko dva mesarska pomočnika. Videle so se, da jima oklepa obleka jekleno mišičevje.

Gospod v črnem se je počasi približal k čakajoči dami. Njuno potrpežljivo čakanje ga je skorajda ganilo.

Potem sta šla v mesto. Pokazal ji je hotel, kjer bo stanoval.

Kasno, ko je že vse spalo in so ceste že izumrle, je prišla vsa objokana.

"Niso me pustili k njemu, ti prekleti psi. Toda jutri, na vse zgodaj mu moram še reči par dobrih besed."

Pozneje je pa rekla: "Prosim, jutri zjutraj moram prav zgodaj od tod, za Petra, za svojega Petra."

"To je kakor nalašč, zakaj tudi jaz imam jutri na vse zgodaj opravke!"

"Saj še vašega... vašega imena ne vem?"

"Jacques mi je ime!"

"Poljubi me, Jacques!"

Svitlo se je... megla, gosta megla je ležala na Joignyjem.

Dama je že odšla iz hotela in odhitela na glavni trg. Po ulicah so se trle množice in iz sredine trga, ki so jo stražniki komaj očistili radovednih zijal, je bilo čuti zvenketanje orožja in povelja vojaštva.

Naša dama je staknila dober prostor ob vodnjaku in iz oči so ji tekale solze v potokih. Cisto podzavestno je premišljevala: "Moj Bog, moj Bog! Torej bodo Petru res odsekali glavo? Preteto smolo imam s svojimi ljubčki. Najprej vikont, zdaj pa še Peter!"

Potlej je mislila na svojega novega prijatelja in njene misli so se strnile v molitev:

"Kajneda, ljubi Bog, tega mi ne boš vzel. Nikar mi še Jackueasa ne pošlji pod giljotino! Gotovo, prav gotovo je dober človek, ki nikomur še lasu ne skrivi. In kako imeniten gospod je! Kako je njegov suknjič gosposki, njegov cilindar, njegove črne usnjate rokavice..."

Tedaj so se odprla težka vrata jetnišnice; v sivem jutrnjem somraku so se premikale nerazločne postave. Nenadoma se je prikazal voščten, smrtno bled obraz na golem belem vratu.

Pramen vzhajajočega solnca je objel bleščeče jeklo strahotnega stroja. Obsojenec je zavpil, nečloveško in hripavo. Za njim sta stopala dva moža v črnih oblekah, surovih in rdečih lic kakor dva mesarska pomočnika, in suvala obsojenca predse.

Se en pibpen krik, kratko povelje, zamolk udar. Mnočica je zaihtela... Konec...

Mala dama je odrevenela.

Kravo Petrovo glavo, glavo njenega ljubčka je pokazal radovednim zijalom — neki gospod v črnem.

Gospod v črnem je bil — Jacques, njen novi prijatelj.

Mojster Jacques — krvnik.

Potem se je sesedela in se blazno zagrohotala... smejala se je, še in še se je smejala... dokler je niso odpeljali v blaznico...

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Brazgotina

Novela
Napisala: Iria Sleber-Atzerjeva

Gaston ni bil praznoveren in vendar se je včasih zasačil pri takih mislih. Čudno: zmerom samo takrat, kadar je stopila na njegovo pot ženska! Strahoma je povpraševal po njenih letih, preden se ji je približal. In vse to samo zaradi tega, ker mu je nekoč na veselem študentskem pohajkovanju prerokovala neka ciganka:

"Mnogo sreče in mnogo ljubezni pri lepih ženskah; toda nekoč bo prišla ženska, starejša od vas, in se bo v vas zaljubila, a tedaj bo tudi že smrt prelazila na vas."

Pri vseh je mislil Gaston na te preroške besede, samo pri Karli ne. Še na um mu ni prišlo, da bi se zanimal za njeno starost. Zakaj neki! Karla je bila vendar utelešena mladost.

Gaston je nestrpno pričakoval Karlo. Gospa se bo vsak trenutek vrnila iz mesta, je dejala sobarica.

Zdolgočasen je listal po časnikih in časopisih, ležečih na mizici v sprejemnici. Komaj je obvladoval nemir in vsako minuto je pogledal na uro. Tedaj je pa nenadoma zagledal dve sliki v nekem ilustriranem mesečniku. Na levi slika ženske z velikimi lici in izsušenimi ustnicami, na desni slika mladostno lepega dekleta!

Pred operacijo — in po operaciji!

Nejeverno je buljil Gaston v sliki. Ženska na levi je že zdavnaj prekorčila štirideseto leto, na desni je pa dobrano polovico mlajša. In vendar! Iste oči, isti tip. Ni dvoma, da je na obeh slikah ista oseba. Človek ne bi verjel, kaj kozmetiki današnji dan že vse zmorejo. Kratek urez na skrajnem koncu lic — in že je mladost spet pridobljena!

Pridobljena? Pač samo slepilo!

Nedadoma ga je izpreletelo: Karla! kaj prav za prav ve o njej? Nič! Samo to, da jo do brezumja ljubi! Ali ne bi mar tudi Karla lahko...? Ne, nemože! Tolike ljubeosti, tolike miline — če bi lepega dne usahnila — bi ji te ne mogel najspretnější kirurg več vrniti!

In vendar! Ali se ni mar Karla spretno izvila, kadar je šlo za stvari, ki bi lahko izdale njeno starost? In ali ni nekoč na takšno vprašanje o letih skrivnostno se smehljaje odgovorila: "Vsaka ženska je mlada, kadar ljubi!"

Gotovost, gotovost po vsaki ceni! Tam je njena pisalna miza, pisma, računi... slika. Njegova slika! Spet pisma — tu uradni spisi! Karla Lucija Chenier, rojena 20. septembra 1895.

S hodnik mu udari srebrno zvonec smeh na uho. Gaston porine v naglici spise nazaj v predal in s tresočo se roko zaklene pisalnik. Torej vendar! 20. septembra 1895. Karli bo kakor nalašč jutri štirideset let!

In že je Karla vstopila. Razigrana in prešerna!

"Ljubček! Dvoje mehkih rok se ovije Gastonu okrog vratu in solnčen pogled se potopi v njegove oči.

"Ljubček! Ali me že dolgo čakaš?"

Gaston strmi v ta sijoči obraz, ki se vdano sklanja nadenj. Štirideset let?

Ne, nemože! Ne sme biti! Z obema rokama poboža Karli obraz, ga prižema tesno k svojemu in nežno poljublja dekličine ustnice in lica.

Za božjo voljo! Kaj je to! Tenka komaj vidna črta na desni izpod plavih kodrov? Brazgotina!

Gaston se krčevito zdrzne in roke mu mlahavo omahnejo ob trup.

"Oprosti," jeclja, "hotel sem ti samo reči, da te nočoj ne morem spremiti. Jutri — jutri te pokličem po telefonu."

Bežen poljub! Vrata se zapro za njim.

Gaston! Karla se prestrašena ozira v vrata. Kaj se je zgodilo? Njen ljubljivi Gaston je začel postajati muhašt? Jutri me bo klical?

Težke sanje so mučile Karlo to noč. Še enkrat je z grozljivo natančnostjo preživela sleherno malenkost svoje avtomobilske nezgode pred tremi leti. Spet je

Oljni kralj John D. Rockefeller.

začutila bolečo rano na desnem senu in licu. Skrbno je bila skrivala brazgotino pod plavimi kodri.

Trudna in zbita se je zjutraj prebudila.

O, saj bo Gaston klical; ne sam bo prišel, pa bo spet vse dobro.

Karla se vrne iz mesta z velikim šopkom belih vrtic. Pismo jo čaka. Gastonovo pismo!

"Karla! Odpotovati sem moral; ne vprašuj zakaj. Morava se raziti. Bolje bo tako!"

Bodi srečna,

Gaston.

"E, Janez, danes imam samo nesrečo v hiši! Davi mi je služkinja razbila drago porcelansko skledo, popoldne se je meni izmuznila kitajska vaza iz rok in se razletela na kose, popoldne je najin Jurček razlil črnilo po petu — zdaj mi pa še ti prideš s tvojimi domovi!"

Kaj ga najbolj skrbi? Mati je vprašala Jurčka, kaj bi rad za rojstni dan. Sinko ji je odgovoril:

"Da mi tri mesece ne bo treba jesti ohrovt in da me vsaj trikrat ne boš umila."

"MOJ DRAGI MALI SINČEK SEDAJ JE KOT MALI SPAČEK"

Bil je zelo suh in ni imel nobene ga apetita; nič več nisem vedela kaj mi je storiti.

Matero pravijo, Trinerjevo gubno vino je ravno pravo zdravilo za vse podhranjene otroke. Njega vedno so najboljše snovi, ki jih je zdravstvo na veda iznajti mogla za odpravo zaprtice, slabega apetita, glavobola, izgube spanca, plinov, slabega diha, nečiste kože in sitnosti v ravnih prebavnih nereditosti. Prijazno se piti in dobro zanesljivo družinsko zdravilo. V vseh lekarnah.

"TRINER'S ELIXIR OF BITTER WINE"

Joseph Triner Company, Chicago

Mož in žena

Dreta in njegova žena se nista bogve kako dobro razumela. Neki prijatelj mu je zato svetoval, naj se skuša svoji boljši polovici kdaj pa kdaj malo podobrikati in jo nežno poljubiti.

Dreta se je sklenil razvati po prijateljevem nasvetu. Zvečer ko je prišel domov, je zatorej stopil k svoji ženi in jo poljubil. Ona ga je pa ogorčeno zavrnila:

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 18. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in po šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali članice \$6.00 za eno leto, za štete k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za član S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini morda ki bi rad štital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Členo in Chicago je..... \$1.00
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... 1.00
2 tednika in..... 8.60	2 tednika in..... 1.50
3 tednika in..... 12.40	3 tednika in..... 2.00
4 tednika in..... 16.20	4 tednika in..... 2.50
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 3.00

Za Evropo je..... \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali mandat Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnile: Vselej kakor hitro članovi prinehla biti član S.N.P.J. ali če se preseli proč od družine in bo sahteval sam svoj list tednik, bo moral tisti član in dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo listu datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priročeno pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime..... Čl. družstva \$.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2)..... Čl. družstva \$.....

3)..... Čl. družstva \$.....

4)..... Čl. družstva \$.....

5)..... Čl. družstva \$.....

Gospod v črnem

Neki gospod, ki se je v elegantni črni obleki prav vidno razlikoval od drugih, je stal na peronu in čakal na odhod vlaka. Bil je — kakor temu pravijo — v najboljših letih; na bledem, izklesanem obrazu sta bili zapišani odločnost in trdota.

Zdajci sta se mu približala dva moža, oba črno oblečena, in mu šepnila:

"Mojster, Andreja trese mrzlica, ne more z doma, toda prepričana sva, da boste tudi z nama zadovoljni."

Gospod je nejevoljno nagubal čelo in dejal:

"Pri Jupitru, kar je res, je res. Rajši opravim delo s samim Andrejem, kakor pa z vama obema. Toda mrzlici sam zlodej nikos. Da, pa še cel vozni listek imamo preveč; brčias ga bom še utedgnil vrniti pri potniški blagajni!"

Tedaj je bilo orokavičena roka prijela gospoda za črni rokav. Proseče se je zagledalo mlado dekle v resnega gospoda in milo izpregovorilo:

"Prosim vas, nikar ne vračaj. To voznega listka. Prosim, prosim, dovolite mi, da se peljem z vami!"

"Malo čudna prošnja, gospodična..."

"Gospa sem. Moj mož je v Joignyju... v... bolnišnici. In jutri bo gotovo umrl. Moram biti pri njem. Toda denarja nimam, še prebitega centima ne, pa sem vendar tekla na postajo... Dejala sem si, saj bo Bog napravil čudež... v poslednjem hipu. Tako sem slišala vaš pogovor. Prosim vas, dajte mi listek!"

"Ne vem, če bo to šlo, madame, potujem namreč po državnih opravkih!"

"Seveda bo šlo, samo če vi hočete. Povedala vam bom kajši po pravici. Prejste sem lagala. Saj oni umirajoči ni moj mož! Ne, ne! Nekoč je bil moj ljubček, razumete, moj ljubček... pa je že dolgo tega. Toda v tej težki uri ga ne morem pustiti samega. Vzemite me s seboj, prosim vas; ne bo vam žal, boste videli!"

Tedaj jo je gospod v črnem objel s trdim pogledom. Prijel jo je pod pazduho in jo potegnil k sebi — ona je pa vztrepetala ko šiba na vodi.

Nik drugera ni dejal ko: "Pojdiva!" Stopila sta v oddelek prvega razreda. Ostala sta se-

ma. Gospodova spremljevalca sta sedla v drugi razred.

"Vaša prijateljica ne potujeta z nama?" je začuden vprašala ona.

"Nista moja prijateljica," je odgovoril on.

"Razumem! Torej sta vaša služabnika."

"Da, skoraj bi lahko tako rekel," se je nasmehnil gospod.

"Vi ste pač brčias kakšen prav visok gospod, da vas spremljata kar dva služabnika. O da! Tudi jaz sem poznala nekoga zlahtnega gospoda, preden sem spoznala Petra. Peter je namreč moj ljubček iz Joignyja. Ta, oni zlahtni gospod namreč, vam je bil kavalir, pa še vikont povrh, ta je kar razmetaval tisočake. Za Hektorja de Baguerola se je pisal in..."

"In je 12. maja 1924 umrl v Avignonu za..."

"Ne, nikar ne recite!"

"Nu, za vratno boleznijo, mala moja, za prav vsakdanjo boleznijo. Saj se je to tudi že kraljem in generalom zgodilo, zakaj bi se kakšnemu pretkanemu kvartacu ne, ki je imel samo kres prerahlo zataknen za pasom. Poznal sem ga, pa še do bro, pogumen dečko, je bil. Do

sim, dovolite mi, da se peljem z vami!"

"Malo čudna prošnja, gospodična..."

"Gospa sem. Moj mož je v Joignyju... v... bolnišnici. In jutri bo gotovo umrl. Moram biti pri njem. Toda denarja nimam, še prebitega centima ne, pa sem vendar tekla na postajo... Dejala sem si, saj bo Bog napravil čudež... v poslednjem hipu. Tako sem slišala vaš pogovor. Prosim vas, dajte mi listek!"

"Ne vem, če bo to šlo, madame, potujem namreč po državnih opravkih!"

"Seveda bo šlo, samo če vi hočete. Povedala vam bom kajši po pravici. Prejste sem lagala. Saj oni umirajoči ni moj mož! Ne, ne! Nekoč je bil moj ljubček, razumete, moj ljubček... pa je že dolgo tega. Toda v tej težki uri ga ne morem pustiti samega. Vzemite me s seboj, prosim vas; ne bo vam žal, boste videli!"

Tedaj jo je gospod v črnem objel s trdim pogledom. Prijel jo je pod pazduho in jo potegnil k sebi — ona je pa vztrepetala ko šiba na vodi.

Nik drugera ni dejal ko: "Pojdiva!" Stopila sta v oddelek prvega razreda. Ostala sta se-

ma. Gospodova spremljevalca sta sedla v drugi razred.

"Vaša prijateljica ne potujeta z nama?" je začuden vprašala ona.

"Nista moja prijateljica," je odgovoril on.

"Razumem! Torej sta vaša služabnika."

"Da, skoraj bi lahko tako rekel," se je nasmehnil gospod.

"Vi ste pač brčias kakšen prav visok gospod, da vas spremljata kar dva služabnika. O da! Tudi jaz sem poznala nekoga zlahtnega gospoda, preden sem spoznala Petra. Peter je namreč moj ljubček iz Joignyja. Ta, oni zlahtni gospod namreč, vam je bil kavalir, pa še vikont povrh, ta je kar razmetaval tisočake. Za Hektorja de Baguerola se je pisal in..."

"In je 12. maja 1924 umrl v Avignonu za..."

"Ne, nikar ne recite!"

"Nu, za vratno boleznijo, mala moja, za prav vsakdanjo boleznijo. Saj se je to tudi že kraljem in generalom zgodilo, zakaj bi se kakšnemu pretkanemu kvartacu ne, ki je imel samo kres prerahlo zataknen za pasom. Poznal sem ga, pa še do bro, pogumen dečko, je bil. Do

sim, dovolite mi, da se peljem z vami!"

"Malo čudna prošnja, gospodična..."

"Gospa sem. Moj mož je v Joignyju... v... bolnišnici. In jutri bo gotovo umrl. Moram biti pri njem. Toda denarja nimam, še prebitega centima ne, pa sem vendar tekla na postajo... Dejala sem si, saj bo Bog napravil čudež... v poslednjem hipu. Tako sem slišala vaš pogovor. Prosim vas, dajte mi listek!"

"Ne vem, če bo to šlo, madame, potujem namreč po državnih opravkih!"

"Seveda bo šlo, samo če vi hočete. Povedala vam bom kajši po pravici. Prejste sem lagala. Saj oni umirajoči ni moj mož! Ne, ne! Nekoč je bil moj ljubček, razumete, moj ljubček... pa je že dolgo tega. Toda v tej težki uri ga ne morem pustiti samega. Vzemite me s seboj, prosim vas; ne bo vam žal, boste videli!"

Tedaj jo je gospod v črnem objel s trdim pogledom. Prijel jo je pod pazduho in jo potegnil k sebi — ona je pa vztrepetala ko šiba na vodi.

Nik drugera ni dejal ko: "Pojdiva!" Stopila sta v oddelek prvega razreda. Ostala sta se-

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjižne koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vas pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene čimerno, unijako delo prvega

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na teljo tudi vsa ostmenosa pojasnila.